

Andelssamfundet i Hjortshøj er et eksempel på borgerdrevet omstilling af et lokalsamfund til bæredygtighed med en vis lokal selvforsyning. Kommunens Helhedsplan for Hjortshøj vil bygge parcelhuse på landbrugsjorden

Det Fælles Bedste

Nyhedsbrev 34

AARHUS KOMMUNES BYUDVIKLING ER BLEVET "BIG BUSINESS" INDKAPKET I PÆNE GRØNNE ORD

"HELHEDSPANEN FOR HJORTSHØJ" VIL ØDELÆGGE EN VIGTIG MODEL FOR FREMTIDENS BÆREDYGTIGE LOKALSAMFUND OG BYKVARTERER OG SKADE MODELLER FOR BÆREDYGTIGE BY-LANDBRUG - VI BRINGER EN RÆKKE INSPIRERENDE HØRINGSSVAR FOR AT STANDSE PLANEN

VI FIK tilsyneladende **STOPPET HAVNEUDVIDELSEN**
- HURRA FOR EN SEJR 😊

Vi har brug for modeller. Både til at skabe bæredygtige bykvarterer i byer som Aarhus og som inspiration til at skabe fremtidens bæredygtige landbrug

Allerførst et stort, ja et kæmpe mega HIP-HIP-HURRA, fordi det *måske* er lykket os at stoppe havneudvidelsen. Mange organisationer sammen. Mange ihærdige mennesker i fællesskab, bl.a. de 14 organisationer i Havnegruppen der nu har arbejdet sammen gennem flere år for at stoppe Havneudvidelsen.

Det *KAN* være, at borgmester Jacob Bundsgaard har flere esser i ærmet. Jacob B. er i sandhed en mand med mange ærmer. Fx at gøre det hele til et statsligt projekt, som man bare gennemfører med lov henover hovedet på borgerne og på trods af den omfattende modstand.

I så fald skal vi, borgerne, lykkes med at skabe en endnu større modstand, måske føre en egentlig retssag og under alle omstændigheder vælge et helt andet byråd ved kommunalvalget i 2025. Et Grønt Byråd. - Men det kan vi også. Foreløbig har vi vist, at borgerne kan en masse, når vi står sammen og ikke finder os i at blive trampet ned.

Dét får vi brug for, når vi vender os til dette Nyhedsbrevs anden og egentlige historie:

En ny høring. Denne gang om Aarhus Kommunes nye Helhedsplan for Hjortshøj. Her gør Aarhus Kommune det helt utilgiveligt dumme: Man vil bygge parcelhuse oven på landbrugsjord, der udgør modeller for fremtidens bæredygtige landbrug. Ved at bygge her ødelægger man samtidig hjertet i det andelssamfund som gennem 30 år har opbygget et velfungerende bæredygtigt lokalsamfund, der kan tjene som model for omstillingen til bæredygtighed, både på landet og i byerne. Og man ødelægger meget af sammenhængskraften i hele landsbyen Hjortshøj, fordi man fjerner de sociale mødesteder for at bygge parcelhuse - Tre fluer med ét dårligt smæk af et bud på en plan!

Alle ved at dansk landbrug er en megastor udfordring for vores havmiljø og klima. Ja for en masse livsområder, bl.a. biodiversiteten. Sidste sommer så vi dykkeroptagelser fra et dødt hav, vi så stimer af døde fisk og en 'havets minister' der stod og vred hænderne ved synet af så meget død natur under hans ansvarsområde. Landbruget var synderen.

I Hjortshøj kan det fællesdrevne landbrug, som er udviklet gennem 30 år af lokale borgere i fællesskaber, udvise en masse af de træk, som vi har brug for til fremtidens bæredygtige landbrug: - Lokal og bynær fødevarerproduktion. Et landbrug der er giftfrit og økologisk uden at bruge gylle og kunstgødning. Et landbrug som anvender sædskifte, er plantebaseret, som lader køer, geder, høns gøde og afgræsse markerne. Et landbrug, der producerer mad i en løbende dialog mellem dem, der producerer og de, der forbruger. En madproduktion, der er emballagefri, uden transport, som er billig og skabt af borgere selv i lokale fællesskaber. På arealer, der er åbne og tilgængelige for alle. Vi dyrker korn, har geder, høns, grise, en æbleplantage og en økologisk regenerativ grøntsagsordning, som drives af 110 lokale frivillige fra Andelssamfundet og Hjortshøj landsby i fællesskab.

Der ligger en model til fremtidens landbrug i dét. En model som vi kan bruge til alle kommende by-landbrug. **...Brug den model i stedet for at slå den ihjel med Helhedsplanens parcelhusboliger**

De sidste 2 år er det fællesdrevne landbrug blevet suppleret med "Høsteriet", et lille regenerativt gartneri med fokus på lokal afsætning, økologi og biodiversitet placeret på kommunens jorde. Høsteriet regenerativ by-nær fødevarerproduktion. Det er med til at skabe liv, livskvalitet og sundhed for lokalsamfundet. Tanken er at det på sigt skal fungere som undervisningsplatform fx for skolehaver og omstilling af lokalområdets parcelhushaver til permahaver. Aktuelt ønsker Foreningen Andelsgaarde at skabe sin første jyske andelsgård knyttet hertil. Samlet kan det fællesdrevne landbrug, Høsteriet og Andelsgaarde fungere som modeller for andre bykvarterer for den bæredygtige omstilling.

Brug den model, for det er en model, der kunne fortjene medvind og al mulig udbredelse i stedet for at blive udslettet af landkortet af noget bebyggelse i en Helhedsplan, som en byggevild kommune, der kun har penge og flere skatteborgere som mål. Et mål man vil have igennem, selvom borgerne én gang i 2021 har sagt nej tak til præcis det samme, så kommunen den gang trak bebyggelsen ud af sin Temaplan. Men nu er de her igen: Boliger med biler, handel og infrastruktur. Landsby bliver til forstad. Lige dér hvor skoven læner sig om en grønne kile op ad byen.

Selve Andelssamfundet i Hjortshøj - AiH - er noget af en model for fremtidens lokalsamfund og byernes kvarterer. Opbygget gennem 30 år af 300 beboere, der forpagter 19 hektar landbrugsjord af Aarhus Kommune. AiH er kommunens eneste økosamfund og en fantastisk god case for rigtig mange af de strategier og målsætninger Aarhus har formuleret og etableret de seneste år omkring grøn omstilling, bæredygtige fællesskaber,

nærdemokrati og beskyttelse af natur, biodiversitet og miljø.

Andelssamfundet er eksperimentarium for en bæredygtig livsstil, med bæredygtige boliger, energi, deleordninger for bæredygtig transport, fællesspisning, lokal produktion, inklusion m.m. Baseret på borgerdrevne omstillinger gennemført af borgerne i lokale fællesskaber.

AiH udleder 30-40% mindre CO2 end landsgennemsnittet, viser analyser foretaget af Københavns Universitet.

I en storby som Aarhus, hvis udledninger stiger trods mål om det modsatte, er det præcis sådanne modeller, vi har brug for. Så bevar det, styrk det, øg det, udbred og brug det - Men undlad at ødelægge det.

Helhedsplanen truer samtidig vigtige rekreative områder med natur, skov, dyr og fritidsudfoldelser. Virupskolen, dagplejerne, daginstitutionerne og de lokale beboere anvender arealerne både til undervisning, projekter og fritidsaktiviteter. Disse områder er sociale samlingssteder, der skaber lokal sammenhængskraft for livgivende fællesskaber. Pileskove er et eksempel på det. Helhedsplanen regner med at fælde alle træerne.

”Aarhus Kommune siger, at man er grøn og vil plante træer - og så starter man med at fælde en skov. Det giver ikke meget mening. Samtidig fælder man træer hele vejen langs motorvej E45, som udbygges med en kørebane i hver retning.

Aarhus vil plante 10.000 træer - hvor mange er det lige, man vil fælde?”

Arealerne i skoven og det omkringliggende landbrug m.v. indgår som et vigtigt fundament i *Vimby Fonden* og *Aarhus Kommunes* samarbejde om inklusion af borgere med særlige behov. Realdania, A.P. Møller fonden og Sats midlerne har tilsammen investeret 45 millioner kr. i at skabe et enestående miljø og 11 nye arbejdspladser, hvor jordarealerne indgår og anvendes på flere afgørende måder.

Der er således mange borgere og institutioner i Aarhus Kommune, der har glæde af andelssamfundets og landbrugsgruppens pasning og udvikling af disse arealer.

Alle disse aktiviteter bruger plads. Hønsene skal hele tiden have nyt græs at gå og prikke i. Gederne skal have græs at spise. Grisene skal have skov, det er deres naturlige omgivelser. Æbletræerne tager plads, men giver også frugter til både dyr, beboere, børnehæbørn og lækkersultne forbipasserende. Og alle aktiviteterne er indbyrdes forbundne, så man kan ikke bare fjerne nogle aktiviteter, uden at det forringer de øvrige.

Vi håber, at du og dine netværk vil støtte os i høringsprocessen med fx høringssvar, deltagelse i debatter, facebook opslag, deling af viden og protester.

Derfor bringer vi i dette Nyhedsbrev en række inspirerende høringssvar og starter med nogle praktiske informationer om at skrive høringssvar. Vi holder høringscafeer frem gennem sommeren, foreløbig tre gange.

God læselyst - der er tale om manges høringssvar, som her er nænsomt gennemskrevet af Det Fælles Bedste

Niels Aagaard, - formand for foreningen Det Fælles Bedste og beboer i Andelssamfundet i Hjortshøj, forfatter til ”Den Nationale Handlingsplan for omstilling af Mad og Landbrug” som man finder her
https://defaellesbedste.dk/wp-content/uploads/2024/01/DEN-NATIONALE-HANDLINGSPLAN_13.pdf

Indhold - vigtige fællesskaber og bæredygtige modeller

04 - Praktisk. Sådan laver man et høringssvar til Helhedsplanen

05 - Model for bæredygtige lokalsamfund. Helhedsplanen ødelægger klima og biodiversitet og skader samtidig en vigtig model for bæredygtige lokalsamfund

08 - Inspirationsmodel med bæredygtige erfaringer. Andelssamfundet i Hjortshøj (AiH) kan være model for bæredygtige lokalsamfund og inspirere bykvarterer i Aarhus by og kommune, ja i hele landet

10 - En model for landbrug. Andelssamfundets fællesdrevne landbrug rammes hårdt af Helhedsplanen

12 - Høsteriet, endnu en model for fremtidens bynære regenerative landbrug

13 - Pileskoven fældes, hvis helhedsplanen gennemføres

14 - Energi. Afprøvning af bæredygtig energiforsyning forhindres med helhedsplanen

15 - Social Inklusion er vigtig - AiH er gået forrest.

16 - Den lokale sammenhængskraft i landsbyen Hjortshøj belastes

17 - Nødvendigheden af at handle bæredygtigt - et papir til alle om klodens tilstand

PRAKTISKE RÅD NÅR DU AFGIVER HØRINGSSVAR

Emne for høring: "Hjortshøj - Tæt på", Helhedsplan for Hjortshøj - Høringsperiode: 11/6 - 13/8 (deadline)

Høringsportalen: Det er her du skriver høringssvar: <https://deltag.aarhus.dk/hoering/helhedsplan-hjortshoej>

Helhedsplanen for Hjortshøj findes <https://deltag.aarhus.dk/sites/default/files/documents/Helhedsplan%20Hjortsh%C3%B8j%20Forslag.pdf>

Høringscaféer

Gruppen omkring Helhedsplanen arrangerer Høringscaféer med inspiration til høringssvar:

- **Torsdag 27. juni** kl. 16-18 i Høkerens café, Andelssamfundet i Hjortshøj, Gl. Kirkevej, Hjortshøj
- **Onsdag 3. juli** kl. 10-12: i Petersborg samtidig med onsdagscaféen, sammesteds
- **Onsdag 10. juli** kl. (tidspunkt afklares) - der kommer formentlig flere høringsscaféer frem mod 13. aug.

Personer fra 'Helhedsplangruppen' er værter, vil kunne svare på spørgsmål og hjælpe med, hvordan man praktisk indsender sit høringssvar. Der er kaffe på kanden! Kommunen afholder dialogmøde om processen og indholdet i Helhedsplanen den **25. juni kl. 19.30-21:00 i Viruphuset i Hjortshøj** - god ide at møde talstærkt frem.

Når du indsender høringssvar:

1. **Find høringssportalen.** Søg på "Helhedsplan Hjortshøj Høringsportalen" eller indsæt linket <https://deltag.aarhus.dk/hoering/helhedsplan-hjortshoej> i din browser.
2. Skriv dit navn, adresse osv.
3. Vælg om du svarer som privatperson, forening eller virksomhed
4. Klik på **Tilføj Høringssvar** og skriv herefter dit høringssvar direkte i feltet, der popper op. God ide at have skrevet sit høringssvar i forvejen, så det kan kopieres ind i feltet høringssvar. Skriv en sigende overskrift, hvori du angiver tema.
5. Alle høringssvar kan altid ses på høringssportalens <https://deltag.aarhus.dk/hoering/helhedsplan-hjortshoej> - de sidste svar står først. Ude til højre øverst står antal af indkomne høringssvar.
6. Du kan også vælge at skrive en helt kort besked inde i feltet til høringssvar og så fx vedhæfte et længere svar som fil. Det betyder at man som læser skal ind og åbne filen for at læse den, men alle vil kunne læse dit vedhæftede høringssvar.
7. Du kan vedlægge billeder til dit høringssvar - klik på "gennemse" og vedhæft gode billeder fra AIH, landsbyen Hjortshøj, Pileskoven, Høsteriet. De siger ofte mere end ord.
8. **NB det er vigtigt**, at man forsøger at give ens høringssvar et personligt touch, så man ikke bare copy-paster andres svar eller svarene fra de inspirationseksempler, vi har sendt.
9. Du kan finde meget god inspiration i høringssvarene fra Temaplan-høringen i 2021. Du finder svarene her <https://deltag.aarhus.dk/hoering/arealer-til-alle-boligtper-0>

Antallet af høringssvar tæller. **Indholdet**, sagligheden og argumenternes tyngde i høringssvarene tæller ligeledes.

Når du skriver høringssvar, så skriv gerne

1. Hvad du værdsætter på landbrugsjorden og biodiversitetsarealerne; hvad du værdsætter ved Andelssamfundet og landsbyen Hjortshøj som vil blive berørt af Helhedsplanen
2. Om du bor i Andelssamfundet eller har en anden relation til landbruget, skoven og Høsteriet
3. Bed kommunen om ikke at bebygge langs Østergårdstoften
4. Forslå kommunen at give os lov til enten at købe landbrugsjorden eller give os en langtidskontrakt, så vi kan fortsætte med at udvikle samspillet mellem natur, landbrug, bæredygtige aktiviteter og outdoor aktiviteter på arealerne.

Helhedsplanen har 4 overordnede strategier

Strategi #1 - Byrum og Identitet

Strategi #2 - Byens Voksesteder - det er her man finder planerne om at bebygge Østergårdstoftens østlige del, hvor Andelssamfundets landbrug med Høsteriet ligger

Strategi #3 - Byens forbindelser

Strategi #4 - Den Blå og Grønne By - klimasikring, sikring mod oversvømmelser etc.

Der er selvfølgelig også gode tiltag i Helhedsplanen, fx sikring af sikker trafik med cykler, bedre stiforbindelser, sikring mod oversvømmelser. Så det er vigtigt at fortælle, at det er **Strategi #2, Byens Voksesteder**, man opponerer imod her.

Andelssamfundet i Hjortshøj rummer en række vi-gør-det selv micro-virksomheder. Her er det "De fire tider" der langer lækker økologisk is over disken til fredagstrætte landsbyboere

Helhedsplanen vil skade en vigtig model for et bæredygtigt lokalsamfund, som vi kunne anvende i alle byer og lokalsamfund. Samtidig vil planen forøge presset på biodiversitet og klima. Lyder det klogt?

"Helhedsplan for strategisk byudvikling i og omkring Hjortshøj" rummer forslag om bebyggelse ved Østergårdstøften. Det er jeg stærkt imod af følgende grunde:

- Biodiversitet kræver plads til natur. Klima kræver at alle fremtidige anlægsprojekter reducerer udledningerne. Helhedsplanen er det stik modsatte: Helhedsplanen indebærer flere (klimabelastende) boliger, flere vej og mindre plads til naturen. Den indebærer mere trafik og et større klimaaftryk fra de mange nye boliger, hvor der nu er skov, natur og regenerative jordbrug. Den indebærer mere infrastruktur og mere handel.

Helhedsplanen har en klart negativ indvirkning på klima- og biodiversitet i Hjortshøj og for den sags skyld i kommunen som helhed. Vores klima og biodiversitet er i forvejen presset langt ud over deres grænser, og vi kan ikke tillade os yderligere at forværre disse kriser.

- Forskning fra 2020 udført af Københavns Universitet, Antropologi fakultetet, viser, at Andelssamfundet i Hjortshøj er et vigtigt eksperimentarium for bæredygtige tiltag. Det trues nu af kommunens planer.

Andelssamfundets udledninger af CO₂ ligger ifølge disse analyser 30-40% under de gennemsnitlige udledninger i samfundet i øvrigt. Disse forskningsresultater understøtter tidligere forskning fra 2008 af tre økosamfund, herunder

Andelssamfundet i Hjortshøj, nemlig Kaj Hansens studie "*Lifestyle as Climate Strategy*". Rapporten viste at AIH har et klart lavere klimaaftryk - minimum 30% - end samfundets gennemsnit.

Helhedsplanen for Hjortshøj vil betyde at Andelssamfundet fælleslandbrug, som er udviklet gennem 30 år af AIH sammen med lokale fællesskaber, og dets seneste videreudvikling i form af "Høsteriet" vil lide skade. Man vil simpelthen placere parcelhuse på (dele af) landbrugsjorden.

Fælleslandbruget, Høsteriet og Lavskoven udgør væsentlige elementer i Andelssamfundet og dermed den model for bæredygtig omstilling af lokal samfund, som det repræsenterer. Det skal vi ikke ødelægge, men tværtimod fremme og anvende som model for andre lokalsamfund og bykvarterer i Aarhus.

- Helhedsplanen forringer mulighederne for vigtige borgerdrevne initiativer og for en byudvikling baseret på et samspil mellem de mange lokale fællesskaber, som borgerne har iværksat gennem de sidste 30 år. Fællesskaberne har formået at skabe unikke betingelser for fremtidens demokrati og visionære koblinger mellem borger og natur som fremmer biodiversitet og reducerer vores klimaaftryk.

- Helhedsplanen har direkte negativ indvirkning på inklusionstiltag for borgere med særlige behov; disse tiltag er skabt gennem mange års indsats fra lokale borgere med støtte fra kommunen.

- Helhedsplanen fortsætter en politik for byudvikling som truer Aarhus med at blive en af de mest klima- og biodiversitetsbelastende kommuner i landet overhovedet, ganske uden forståelse for natur- og miljøhensyn. Stik mod de innovations- og udviklingstiltag, som fremsynede kommuner skal præstere for at skabe en bæredygtig udvikling.

Vi opfordrer derfor til, at de anviste arealer til fremtidig boligbebyggelse i Hjortshøj udtages af Helhedsplanen.

Baggrunden for disse punkter uddybes i det følgende

1. Andelssamfundet er en model for klima- og biodiversitetsindsats

Fra 2017-2020 gennemførte det danske forskningsprojekt COMPASS en analyse af en række miljøfællesskaber, heriblandt af *Andelssamfundet i Hjortshøj*. Resultatet var sigende: Klimabelastningen i form af CO₂ aftryk viste sig at ligge 30-40% under landsgennemsnittet. Tidligere analyser har som nævnt vist samme resultat.

Resultatet skyldes ifølge forskningen Andelssamfundets '*fælles fysiske og sociale strukturer*'. Dvs. dets indretning med et lokalt landbrug der producerer fødevarer på en bæredygtig måde, med bæredygtige huse, dets brug af vedvarende energi, deleordninger med fælles el-biler og el-cykler. En dagligvarebutik med økologiske varer (bl.a. fra landbruget), fællesspisning og genbrugsbutikker m.m. er andre dele af forklaringen.

Tilsammen har disse ting skabt et unikt forbillede for omstillingen til bæredygtighed. En model, der viser hvordan vi kan indrette os med en fremtidig livsstil, som er langt mere bæredygtig end den nuværende, en livsstil som udgør et meget væsentligt element i en samlet klimastrategi for ethvert land.

Det er bl.a. derfor, Andelssamfundet i Hjortshøj årligt modtager besøg af turister fra alle dele af verden og har organiseret rundvisninger med fortællingen om sine fællesskaber og den hverdag, der er grundlag for en langt større bæredygtighed. Gennem årene har AIH modtaget priser for sit arbejde og Aarhus Kommune har gentagne gange stolt kunne fremvise lokalsamfundet som en mode, der er værd at lade sig inspirere af

Landbruget er en central del af Andelssamfundet i Hjortshøj. Det består bl.a. af:

- * **Grøntsagsordningen**, hvor mere end 100 lokale beboere fra Hjortshøj Landsby og lokalsamfund samt AIH hjælpes om at producere mere end 30 forskellige slags giftfrie grøntsager til mange måneders forsyning. Andelssamfundet producerer med andre ord lokale, giftfrie, emballagefrie, transportfrie, sunde grøntsager og understøtter derved en plantebaseret livsstil og lærer gennem produktionsprocesserne unge og voksne, hvordan man kan dyrke sine egne fødevarer lokalt. Det koster 1.500 om året at være med og man skal lægge 20 arbejdstimer. Udbyttet er grøntsager til 4-5 måneder plus lokale fællesskaber ad libitum.

- * **Dyrehold** med over 200 høns i mobilt hønsehus, der lever under dyrevenlige forhold, afgræsser og gøder skiftende områder og producerer sunde, velsmagende græs-æg til lokal forsyning og salg for alle i området.

- * **Geder og grise** er store attraktioner for familier med mindre børn, institutioner og skoler. De passes af frivillige og kødet fra de voksne dyr sælges i Høkeren, Vimbyfondens økologiske dagligvarebutik, som er åben for lokalsamfundet.

* Andelssamfundet har i mange år haft **køer** som afgræsser og gøder markerne (vi afventer i øjeblikket et nyt staldprojekt og har derfor ikke køer p.t.).

* På markerne dyrkes **korn og grøntsager**; der vokser **kløvergræs**, som lagrer CO2 og opbygger jordens humuslag og frugtbarhed. Landbruget er indrettet med **sædskifte**, så jordens indhold af næringsstoffer får maksimale betingelser.

* **Kornet** er økologisk, dyrket uden pesticider og kunstgødning og er af meget høj kvalitet. Det sendes til *Aurion*, som kværner kornet til mel, hvoraf AIH genbruger til produktion af brød i eget bageri. Bageriet sælger sine produkter i Høkeren – lokalt, giffrit, uden emballage, selvproduceret fødevarer = principper fra fremtidens fødevarerforsyning.

* **Frugtplantage**. AIH har indrettet sig med en æbleplantage, som producerer økologisk æblemost. Der er etableret bistader, så der skabes en kobling mellem bistader, honningproduktion og frugtplantagen.

* AIH har et projekt '**økologisk skolegård**' som arbejder med formidling til besøgende skoleklasser, børnehaver og andre større grupper og er på den måde med til at formidle omstillingen til praksis og hverdag til kommende generationer.

* Projektet '**Vild med Vilje**' arbejder for at indrette hotspots med biodiversitet, vild natur og arts mangfoldighed.

Landbruget foregår i samspil med '**spor i landskabet**' som består af en række af vandrestier, bålplads, siddepladser, der inviterer områdets familier og børn til at vandre i landskabet og nyde dyrene, frugtbarheden, fuglelivet og naturen.

* Det kombineres med **høstmarked**, hvor Andelssamfundet hvert år får besøg af 600-800 borgere, der ser hvordan Andelssamfundet har indrettet sig.

Samlet skaber dette en fortælling og en formidling både lokalt og videre ud, som handler om en livsstil, der tager ganske anderledes hensyn til klima og biodiversitet. Om at indrette sig med en anden og mere bæredygtig hverdag.

Det er det, Helhedsplanen nu vil destruere ved at udstykke arealer til boliger ved Hjortshøj.

Helhedsplanen planlægger at udtage 6 hektar, 40% af et i forvejen beskedent driftsareal til landbrugets mange aktiviteter på 15 ha.

Helhedsplanen vil bl.a. give plads til flere rækker af nye rækkehuse, 400-600 boliger.

Men det er ingen naturlov, at Aarhus skal lægge grunde til hus med have hele vejen rundt. Måske skal Aarhus ikke absolut ende med at blive et beton-by kombineret med en ørken af parcelhusforstæder.

Måske skal vi passe på naturen, dét vi har tilbage af den. Passe på de grønne kiler og åndehuller omkring større byer som Aarhus, steder hvor det er muligt at tage hensyn til biodiversitet, natur og miljø.

Måske skal vi prioritere klima højere end kommunens skatteindtægter fra stadigt flere nye skatteborgere. Indrette os bæredygtigt og prioritere dét og kommende generationer, frem for at prioritere en årlig tilflytning på 5.000 nye borgere, som 'vi' – politikerne - kun tager imod, fordi det er en del af Byrådets vækstplaner: At blive flere skatteborgere og dermed give et større skattegrundlag.

Vi er nødt til at standse den politik inden den ødelægger klima og miljø. Politikernes væksttænk rummer intet hensyn til kloden, til klimaet og miljøet endside den truede biodiversitet. De giver ikke plads til at tage hensyn til fremtidige generationer. Det handler kun om én ting: Penge.

Udstykning til 300-400 nye boliger vil betyde en forøgelse af transporten omkring Hjortshøj på ca. 10%. Hver bolig udløser i gennemsnit 1,4 tilkommende biler, altså små 500 ekstra biler som på daglig basis tilfører atmosfæren CO2, partikler og giver flere støjgener, samt mere årsag til trafikulykker.

Trafikbelastningen vil især blive voldsom på Virupvej, i området omkring stationen og skolen og på Hjortshøj Møllevej og Gammel Kirkevej. Det er områder, som i forvejen er trafikbelastede.

Men kloden og vi er på vej ind i megakriser; IPCC's seneste rapporter fortæller det umisforståeligt. Det kan vi ikke tillade os at sidde overhøring. Derfor skal vi heller ikke beskære og decimere de meget få, virkelig visionære tiltag der er inden for bæredygtighed i Aarhus. Vi skal tværtimod støtte dem og udbrede dem så mange kvarterer og landsbyer får samme tiltag.

Andelssamfundet i Hjortshøj lokalområde er et vigtigt eksempel på fremtidens bæredygtighed.

Det skal støttes og understøttes, ikke ødelægges og begrænses. Det håber vi, Byrådet vil forstå.

Kommunens klimaplan for de kommende år taler sit tydelige sprog om nødvendigheden af at omstille til bæredygtighed straks. Målet er nul-udledning af CO₂ i 2030. Det har man ikke en kinamands chance for at nå, hvis man vedbliver med at udbygge byen ud fra den fossile fortids modeller.

Hvordan i alverden skulle man kunne nå det, hvis man blot fortsætter med at bygge mere og nedlægge de efterhånden få tilbageværende grønne åndehuller til fordel for mere klimaskadeligt byggeri og transport?

Kommunens Helhedsplan tilsidesætter borgerdrevne initiativer, der skaber fællesskaber, lokale jobs og inklusion

Frivillighed og borgerdreven lokalsamfundsudvikling

Alt arbejde i forbindelse med AIH's landbrug varetages af lokale frivillige i en række fællesskaber, - "kompetencegrupper". Det samme gælder de mange andre initiativer som gør Andelssamfundet og lokalsamfundet omkring Landsbyen Hjortshøj til et levende, dynamisk sted.

Landsbyfællesskabet i Hjortshøj er stærkt. Der bliver skabt festivaler, teater- og kulturarrangementer, spillet musik og landsbyen Hjortshøj har formået at samle ind til og få bygget et moderne Multihus. Nok et borgerdrevet initiativ. Nok et socialt mødested, som skaber flere rekreative og idrætsmæssige muligheder.

Andelssamfundet i Hjortshøj er en kraftfuld dynamo i hele dette landsbyfællesskab.

I de sidste 30 år har livet i og omkring Andelssamfundet været baseret på visioner og stærke værdier. Det har handlet om indbydende rummelige fællesskaber, social ansvarlighed, inklusion og en borgerdreven landsbyudvikling.

Det er alt det, Aarhus Kommune så stærkt plæderer for, når Byråd og forvaltning taler fremtidens Aarhus og Klimaansvarlighed. Nu vil Helhedsplanen reducere præcis disse initiativer, når den trækker afgørende arealer ud og dermed reducerer de rammer, hvorunder fællesskaberne skal trives og foregå.

"Men fremtidens bæredygtighed skal netop skabes gennem engagerede borgerdrevne initiativer som i samspil med kommunerne og det lokale erhvervsliv indretter hverdagslivet med klimahensyn og demokrati. Hvor vi som borgere selv tager ansvar, så det ikke er politikernes ansvar at skulle tackle omstillingen alene"

Så er det et ualmindeligt forkert signal at sende til Aarhus borgere, at kommunens bystyre vil blæse på borgerstyrede initiativer, der har skabt bæredygtighed, blæse på lokale fællesskaber og borgernes klimaansvarlighed. Ovenikøbet samtidig med at man er i færd med at formulere den sidste og afgørende *Klimahandlingsplan* inden 2030.

Hjælp os med at passe på landbruget og dermed på Hjortshøj

Landbruget er en stærk skaber af sociale fællesskaber. Ikke bare konkrete arbejdsfællesskaber, men landbruget er også et sted, hvor nytillflyttede får skabt deres første kontakter i Hjortshøj, og hvorfra der til stadighed kommer nye tilbud om aktiviteter og social inklusion til alle i området. Det er her borgere kan mødes på uformel vis i et større lokalt meningsfuldt fællesskab. Det er her man går tur med familien om aftenen forbi Høsteriet og Fælleslandbruget, fordi klappe-gederne, grisene, hønsene osv.

Helhedsplanens inddragelse af arealer vil reducere og dermed ødelægge disse vigtige funktioner. Med landbruget og Andelssamfundet som omdrejningspunkt har indbyggerne i Hjortshøj fundet lokale løsninger på globale udfordringer, og de har gjort det i et stærkt partnerskab med politikere og forvaltningen i Århus Kommune.

Som jeg og vi ser det, er det netop sådanne initiativer, der skal til, hvis de kommende års store indsats for omstillingen til bæredygtighed skal blive til virkelighed.

Det er mange borgeres frivillige arbejde gennem mange år, der har skabt disse fællesskaber og et levende og attraktivt landsbyliv med overskud til at påtage sig et socialt ansvar og samtidig tænke i klima- og biodiversitetshensyn. Det er præcis sådanne initiativer, der skal til for at fastholde en positiv og fremsynet byudvikling.

Det bør snæversynet jagt på nye skatteydere hos Aarhus politikere ikke ødelægge.

Andelssamfundet har udviklet sociale, miljømæssige og økonomiske løsninger, som Århus kan være stolt af, og som kan inspirere folk. Det er ikke kommet af sig selv - det har taget 30 år at skabe.

Vi opfordrer til, at der indledes en tæt dialog om, hvordan borgere og kommune kan opnå en effektiv beskyttelse af de kvaliteter, der findes i Hjortshøj.

Politikere og Århus Kommune kan støtte denne udvikling ved at hjælpe indbyggerne i Hjortshøj med en fastholdelse af arealet, fremtidssikre arealet til landbrugsdrift i form af langtidsforpagtning og lokalplanlægning og i sidste instans hjælpe det borgerinitiativ, der senest er taget med henblik på eventuelt at købe de 15 hektar til fremtidig fastlåsning til landbrugsformål med et særligt hensyn til borgere med særlige behov.

Forudsætningen for det hele er, at der ikke udtages arealer af det nuværende forpagtningsareal. Vi håber på politikernes og Århus Byråds hjælp til dette. I første omgang ved at undlade de foreslåede arealudlæg i Helhedsplanen for Hjortshøj.

AIH KAN BRUGES SOM MODEL FOR BÆREDYGTIGE LOKAL-SAMFUND OG INSPIRERE ANDRE DELE AF AARHUS

#1 - En bæredygtig succes sælger man ikke til parcelhusgrunde, den værner man om og bruger som model og forbillede

Andelssamfundet blev placeret i Hjortshøj efter dialog med Århus Kommune, fordi der var mulighed for at arbejde for en bæredygtigt lokalsamfund med delvis selvforsyning på 100 ha for 500 mennesker på store arealer som Århus Kommune ejede.

Andelssamfundet i Hjortshøj har forpagtet landbrugsjord af Århus Kommune siden 1992. Vi har dyrket jorden økologisk og passet på vores fælles lokale drikkevand ved at dyrke jorden uden giftstoffer.

Da Stenaagaard på Skødstrupvej med landbrugsjorder mellem Skødstrupvej og Gl. Kirkevej omkring år 2000 blev

udbudt af Århus Kommune til økologisk forpagtning bød Andelssamfundet på forpagtningen, men en anden landmand bød højere. Siden er jorden ved Stenaagaard af Århus kommune blevet byttet for jord i Lystrup Enge, så Lystrup Eng sø kunne etableres, så de arealer er der ikke udsigt til at opnå.

Andelssamfundet er derfor meget afhængig af at kunne beholde de jorde på knap 20 ha., vi har dyrket siden 1992. Derfor er der i Andelssamfundet startet en proces for at være klar til at købe landbrugsjorden af Århus Kommune. Som aktiv i landbruget gennem mange år er det ganske tydeligt hvilke kæmpe betydning det har for børn og voksne, at have en økologisk landbrug tæt på boligerne.

Det fælles økologiske landbrug giver os friske fødevarer, hvor beboerne kender til hvor kød, æg, grønsager og korn kommer fra. Årstidernes skift er langt mere end vejret når man dyrker jorden og holder dyr. Børn i Andelssamfundet ved at gulerødder vokser i jorden, at høns lægger æg og at kød kommer fra dyr som er blevet fodret og passet gennem lang tid. Det nærvær er en væsentlig værdi for både beboere og de mange besøgende i Andelssamfundet.

Så hermed en dybtfølt protest imod Århus Kommunes temaplan om at reducere Andelssamfundets økologiske landbrugsjorder.

#2 - VÆRDIFULD ERFARING I BÆREDYGTIG LEVEVIS - Værn om den grønne omstilling. AiH repræsenterer værdifuld erfaring i bæredygtig levevis, så stop Helhedsplanen

Andelssamfundet i Hjortshøj har praktiseret at understøtte og fremme fællesskabsorienterede og bæredygtige boformer i Danmark med stor succes gennem 30 år. Kommunens planer om bebyggelse af godt 1/3 af den landbrugsjord, som Andelssamfundet forpagter, truer disse aktiviteter.

Andelssamfundet i Hjortshøj har valgt at drive jorden med almenyttigt formål for øje, til glæde for små og store i lokalområdet. Der er tale om både grøntsagsfællesskab, hvor der eksperimenteres med forskellige økologiske dyrkningsformer, Vild med Vilje (arbejde for mere biodiversitet), økologisk dyrket korn, Spor i Landskabet (vandrestier og rekreative områder) og meget mere.

Skoler, daginstitutionerne og de lokale beboere anvender arealerne, både til undervisning og fritidsaktiviteter. Andelssamfundet i Hjortshøj har gennem de sidste 30 år dagligt praktiseret grøn omstilling og fællesskab.

Forudsætningen for, at Andelssamfundet kan fortsætte med deres fine aktiviteter, til gode for miljø, lokalsamfund og det brede miljø for bofællesskaber er, at der ikke udtages arealer af det nuværende forpagtningsareal.

Andelssamfundet står for os som et unikt bofællesskab og økosamfund i Danmark. Både fordi det har eksisteret gennem fire årtier, og fordi det er blandt de allerstørste fællesskaber i Danmark med sine ca. 300 beboere. Det har gjort, at de har opbygget værdifuld erfaring inden for bæredygtig levevis, som mange andre bofællesskaber kan trække på. Det har stor betydning at have steder som Andelssamfundet, der går forrest i den grønne omstilling og gør deres hverdag til et eksperiment i, hvordan vi danskere kan leve mere bæredygtigt, sammen.

Helhedsplanens arealudlæg til bebyggelse truer Andelssamfundets aktiviteter, idet en meget vigtig del af Andelssamfundets aktiviteter er landbrugsjorden. Der foregår meget her, som vi andre ser på med stor interesse. Men de trues af Helhedsplanens forslag. Det vil ikke kun gå ud over beboerne i Andelssamfundet og det tilknyttede kommunale bo- og dagtilbud for borgere med særlige behov. Hele konceptet for bofællesskaber, med tilhørende dyrkningsjord, er under pres. Selvom det er en model, der er populær og i fremdrift.

Vigtigheden i at værne om dem, som går forrest i den grønne omstilling i Danmark kan vi noget helt særligt. Vi er det land i verden, der har allerflest økosamfund per indbygger. Det kan vi være stolte af.

Økosamfund som Andelssamfundet er små eksperimentarier i, hvordan vi kan leve mere bæredygtigt. Med deres aktiviteter gør de sig værdifulde erfaringer, som resten af samfundet og beslutningstagere kan trække på i arbejdet for en grøn omstilling. Det er vigtigt, at vi værner om disse steder.

#3 - PARTNERSKABER ER AFGØRENDE FOR OMSTILLINGEN, som Verdensmål 17 siger. En succes for bæredygtig omstilling og partnerskaber mellem forvaltning, politikere og civilsamfund - Andelssamfundet som model

Vi ved, at politikere og forvaltning i Aarhus Kommune og Byråd forsøger at finde svar på en række af de store udfordringer som påvirker os alle: klimakrise, biodiversitetskrise, fødevarekrise, demokratikrise, social ulighed, øget social adskillelse på baggrund af indtægt, uddannelse og erhverv, ensomhedskrise, mm.

Vi er rigtig glade for at bo i Aarhus Kommune, hvor politikere og den kommunale forvaltning har meldt sig aktivt ind i kampen for forandring, og helhjertet har forpligtet sig til, at ville arbejde for bl.a. FNs verdensmål, og en mere bæredygtig udvikling på så mange forskellige planer - social, miljø- og klimamæssig og økonomisk. Et af de meget langvarige og succesfulde partnerskaber, som Aarhus Kommune har, er med det lokale borgerdrevne fællesskab, Andelssamfundet i Hjortshøj.

Her er vi - folkevalgte, forvaltninger, byen Hjortshøj og Andelssamfundet - sammen om at løse de globale udfordringer lokalt - og her har vi i mere end 30 år udviklet bæredygtige løsninger, der har været til inspiration for resten af verden. Med et meget beskedent landbrugsareal som hjerte og puls har skiftende politikere i Århus Byråd understøttet Andelssamfundet, lige fra de allerførste tanker om bæredygtig levevis, social inklusion, naturskånsom fødevareproduktion og borgerdrevne fællesskaber opstod - og frem til i dag, hvor det er en konkret virkelighed.

Og I politikere har ikke bare støttet os med ord. Helt oprindeligt hjalp fremsynede politikere os med at finde en plet jord vi kunne være på - en lille plet til en tæt bosætning - og en langvarig forpagtning af knap 20 hektar hvor vi kunne etablere en naturskånsom fødevareproduktion og naturforvaltning - som basis for et stærkt almenyttigt bidrag til en bæredygtig og livskraftig landsbyudvikling.

Politikere og forvaltninger har hjulpet os med det planmæssige grundlag for den løbende udvikling af vores bebyggelse - etablering af et bosted for borgere med særlige behov, etablering af det rammemæssige grundlag for socioøkonomisk erhvervsdrift mm.

Senest har I bidraget ved at sælge os et markareal til fremtidig etablering af husdyrstald, drivhus, maskinhus, personalefaciliteter, så vi kan etablere et socialt dagtilbud til kommunens borgere med særlige udfordringer - med udgangspunkt i et ægte bynært landbrug.

Og så har I jo hjulpet os med det der er centrum og forudsætningen for alle de øvrige aktiviteter vi har iværksat igennem de 30 år - den fortsatte forpagtning af 17 hektar landbrugsjord. Tak for det - det har været vigtigt på så utrolig mange planer.

Men intet partnerskab kan udvikle sig, hvis det kun er den ene part der yder sit, og derfor kan vi også med stolthed sige, at Andelssamfundet har kvitteret for Jer folkevalgtes og Aarhus' Kommunes solide opbakning ved, i mere end 30 år, at have anvendt markerne, vores bebyggelse og vores kræfter og engagement til at **udvikle lokale bæredygtige svar på en række af de udfordringer som vi som samfund står overfor:**

Bynær, økologisk, klimavenlig og regenerativ fødevareproduktion, naturudvikling, dyrevelfærd, kemikaliefri forædlingsprocesser, bæredygtigt ressourcebevidst byggeri, lokal energiproduktion baseret på vedvarende og fornybare energikilder, udvikling af social inklusion, en mængde fællesskaber omkring deleøkonomi - fx dele-el-biler og dele-el-cykler, etablering af socioøkonomiske virksomheder med meningsfulde arbejdspladser uanset funktionsforudsætninger, etablering af kommunale bo- og dagtilbud for borgere med særlige behov, udvikling af demokratiske beslutningsprocesser baseret på medborgerskab og frivillighed - diversitet og mangfoldighed, rekreative og skolemæssige tilbud for byens borgere, foreninger og institutioner.

I takt med at vi har udviklet og afprøvet forskellige løsninger, svar og modeller har vi gjort det der på nydansk hedder "skalaret" vores løsninger, og inkluderet ikke bare beboerne i Andelssamfundet - men alle borgere i Hjortshøj i vores fællesskab. Det laboratorium som Andelssamfundet har været og fortsat er - er altså et åbent og inviterende fællesskab, og er i dag en generator af fællesskaber og lokale løsninger for borgerne i hele Hjortshøj. Mest kendt og synligt er Grøntsagsfællesskabet med mere end 100 deltagere, men der er på lignende vis borger- eller landsbydrevne fællesskaber omkring købmandsbutik, fikseværksted, genbrugsbutik, systue, bageri, husdyrhold, kulturtilbud og en myriade af forskellige borgerarrangementer i en række fælleshuse.

Vi i Andelssamfundet, og mange i Hjortshøj, synes selv at landsbyfællesskabet omkring Andelssamfundet og landbruget er en succes. I hvert fald har vi over årene modtaget langt over 100 delegationer med Aarhus Kommune i spidsen - dejlige besøg hvor vi begejstret har vist Århus' gæster rundt på vores arealer og fortalt om hvad der har kunnet lade sig gøre, fordi vi borgere og I folkevalgte i Aarhus Kommune har haft et godt, tillidsfuldt og frodigt samarbejde. Vi ved at Aarhus Kommune på utallige konferencer med stolthed har anvendt Andelssamfundet og Hjortshøj som case på et vellykket partnerskab - senest især på det socialpædagogiske område. Lad det endelig

fortsætte - vi synes der er meget at være stolte af - og meget mere vi kan nå sammen.

Og dermed er vi fremme ved den fejl jeg mener der må være sket. For hvor vi er vant til et meget tæt og tillidsfuldt partnerskab med Aarhus Kommune, så modtog vi for nylig et udkast til en Helhedsplan for Hjortshøj, hvori der gemte sig en gedigen overraskelse. Af planen fremgår det, at der foreslås udtagelse af ca. 1/3 af det landbrugsareal der er så livsvigtig for alt hvad vi har lavet de sidste 30 år - i det tætte partnerskab mellem Århus Kommune, Andelssamfundet og Hjortshøj. Arealet er foreslået udtaget af Andelssamfundets landbrugsforpagtning for at lade marken bebygge med parcelhuse og andre boliger.

Men det må da være en fejl!?

Rundt om hele Aarhus står små og større lokalsamfund og trygler om at få lov til at udvikle boligområder og blive større. Det gør vi ikke i Hjortshøj. Læs underskriftsindsamlingen og læs hørings svarene fra Temaplanen. Vi ønsker ikke flere boliger i Hjortshøj - vi ønsker ikke at blive større. Og slet ikke med så mange boliger placeret for enden af en 3,5 meter smal blind vej. Og slet ikke på det landbrugsareal der i dag er så vitalt for borgerne i Hjortshøj - for fællesskabet, for den sociale sammenhængskraft og identitet.

Aarhus Kommune dækker ca. 47.000 hektar - så, at der er peget på netop de 6 hektar der er så vigtige for landsbyfællesskabet i Hjortshøj, og som nu på 31. år udvikler lokale bæredygtige løsninger og svar på globale udfordringer - og som i et stærkt partnerskab med politikerne i Aarhus Kommune er med til at inspirere resten af verden - må da være en fejl!?

Så herfra skal blot lyde en opfordring til, hurtigst muligt, at få rettet fejlen, og få arealudlæggene på Andelssamfundets landbrugsforpagtning ud af temaplan og kommuneplan. - og gerne sammen med de øvrige planlagte arealudlæg i Hjortshøj. Fordel i stedet de nødvendige boligarealsudlæg til de lokalsamfund der så gerne vil have dem og kan få meget mere nytte og værdi af dem end os i Hjortshøj.

Og lad os så komme hurtigt videre. Vi skal fortsætte med at udvikle vores langvarige og stærke partnerskab - hvor vi i det begejstrende samarbejde mellem Jer folkevalgte, kommunens forvaltninger, borgerne i Hjortshøj og Andelssamfundet arbejder så enestående godt sammen om, at skabe de bedst mulige rammer for en fortsat bæredygtig samfundsudvikling, med udgangspunkt i landbrugsfællesskabet og borgerfællesskabet i Hjortshøj.

Vi er jo allerede godt i gang - lad ikke det standse for aldrig har vi haft mere brug for omstilling og bæredygtighed og for innovative partnerskaber mellem forvaltning, forskning, politikere og civilsamfund.

ANDELSSAMFUNDETS FÆLLESDREVNE LANDBRUG RAMMES HÅRDT af HELHEDSPANENS PARCELHUSE

Vigtige modeller for fremtidens landbrug trues af Aarhus Kommunes Helhedsplan for Hjortshøj

Aarhus Kommune arbejder for en Helhedsplan for Hjortshøj, der truer den model for fremtidens bæredygtige samfund, som landbruget og det bæredygtige lokalsamfund AiH med delvis selvforsyning udgør.

Andelssamfundet i Hjortshøj er et bofællesskab opbygget gennem 30 år af 300 beboere, der forpagter 19 hektar landbrugsjord af Aarhus Kommune, heraf 15 ha 'uden binding'. Landbruget drives økologisk og frivilligt. Arealerne ligger som et centralt, grønt område midt i stationsbyen Hjortshøj med godt 3.600 indbyggere, op til et kommunalt fredsskowsareal.

Andelssamfundet i Hjortshøj har valgt at drive jorden med almenyttigt formål for øje, til glæde for små og store i lokalområdet. Arealerne er derfor nemt tilgængelige for byens borgere, både fra den sydlige og den nordlige bydel. Gennem 30 år er her opbygget et klimavenligt økologisk landbrug med høj jordfrugtbarhed og en mangfoldighed af indbyrdes forbundne aktiviteter på de beskedne 19 hektar jord.

Landbruget danner rammen omkring en række livgivende lokale fællesskaber af frivillige som hjælpes om masser af aktiviteter. Vi dyrker korn, har geder, høns, grise, en æbleplantage og en økologisk regenerativ grøntsagsordning, som drives af 110 lokale frivillige fra Andelssamfundet og Hjortshøj landsby i fællesskab.

Landbruget rummer mange af de elementer som bliver en væsentlig del af fremtidens landbrug med bynær, økologisk fødevarerproduktion. Et landbrug der overvejende er plantebaseret og med dyrkningsformer der opbygger natur og biodiversitet og skabes i dialog mellem producenter og forbrugere.

De sidste år er det fællesdrevne landbrug blevet suppleret med "Høsteriet", et lille regenerativt gartneri med fokus på lokal afsætning, økologi og biodiversitet placeret på kommunens jorde.

Høsteriet er økologisk og regenerativ by-nær fødevarerproduktion med fokus på biodiversitet. Det er med til at skabe liv, livskvalitet og sundhed for lokalsamfundet. Tanken er at det på sigt skal fungere som undervisningsplatform fx for skolehaver og omstilling af lokalområdets parcelhaver til permahaver.

Aktuelt ønsker Foreningen Andelsgaarde at skabe sin første jyske andelsgård knyttet hertil. Samlet kan det fællesdrevne landbrug, Høsteriet og Andelsgaarde fungere som modeller for andre byer og bykvarterer for den bæredygtige omstilling.

Landbruget er koblet til en økologisk dagligvarebutik og et lokalt bageri m.m. og fungerer gennem sine mangeartede aktiviteter som hjertet i hele Andelssamfundets virke. Landbruget giver ikke blot sunde og klimavenlige madvarer til lokalområdet; det giver også livskvalitet og har i flere årtier dannet rammen om stærke livgivende lokale fællesskaber.

Helhedsplanen truer endvidere vigtige rekreative områder med natur, skov, dyr og fritidsudfoldelser. Virupskolen, dagplejerne, daginstitutionerne og de lokale beboere anvender arealerne, både til undervisning og fritidsaktiviteter.

Arealerne indgår som et vigtigt fundament i Vimby Fonden og Aarhus Kommunes samarbejde om inklusion af borgere med særlige behov. Realdania, A.P. Møller fonden og Sats midlerne har tilsammen investeret 45 millioner kr. i at skabe et enestående miljø og 11 nye arbejdspladser, hvor jordarealerne anvendes på flere afgørende måder.

Der er således mange borgere og institutioner i Aarhus Kommune, der har glæde af andelssamfundets og landbrugsgruppens pasning og udvikling af disse arealer.

AIH er kommunens eneste økosamfund og en fantastisk god case for rigtig mange af de strategier og målsætninger Aarhus har formuleret og etableret de seneste år omkring grøn omstilling, bæredygtige fællesskaber, nærdemokrati og beskyttelse af natur, biodiversitet og miljø. Andelssamfundet er eksperimentarium for en bæredygtig livsstil, med bæredygtige boliger, energi, deleordninger for bæredygtig transport, fællesspisning, lokal produktion, inklusion o.m.m.

Der er således store kulturelle, grønne, demokratiske og rekreative værdier forbundet med landbrugets fortsættelse. Alle disse aktiviteter bruger plads. Hønsene skal hele tiden have nyt græs at gå og prikke i. Gederne skal have græs at spise. Grisene skal have skov, det er deres naturlige omgivelser. Æbletræerne tager plads, men giver også frugter til både dyr, beboere, børnehæbørn og lækkersultne forbipasserende. Og alle aktiviteterne er indbyrdes forbundne, så man kan ikke bare fjerne nogle aktiviteter, uden at det forringer de øvrige. Bemærk ligeledes at krav om mindstefastand mellem boliger og dyrehold betyder at boliger på selv en mindre del af marken vil reducere muligheden for placering og rotering af dyrene i området

Et bynært landbrug med mange slags produktion, - lige til at blive natur-klog af

Ikke mange børn og voksne i Danmark har mulighed for at se et samlet varieret landbrug med forskellige afgrøder og dyr ved selvsyn og selvoplevelse, og ovenikøbet kunne være med i dette landbrug, som vi har her i Andelssamfundet i Hjortshøj tæt ved Aarhus.

Det er et af Danmarks få se-og opleve-i virkeligheden-værdier, med stemning, dufte, vind, sol og dyr, som ikke "bare" er set på en skærm.

Alle Hjortshøj borgere, voksne og børn; og også folk udenfor Hjortshøj, kan komme forbi og se, hvordan et landbrug ser ud og fungerer. Børn, unge og voksne kan på samme dag og samme tur i Aih se både dyrehold, geder, høns og grise og se grøntsagsmark og kornmark.

De kan hente/købe helt friske æg. Og komme igen og igen og se årets gang i et landbrug. Se dyrene på græsmarkerne, hvor de spiser det foder, de fra naturens side er lavet til at spise og som de har bedst af: græs og urter og småbuske. De kan være med i grøntsagsordningen, og lidt større børn kan være med til at passe gederne. Og de kan høre om, hvordan de flerårige græsmarker holder på og optager CO2 i modsætning til enårige afgrøder. Det kan folk ikke opleve på en stordrift.

Børn fra Hjortshøj by, fra Andelssamfundet og alle besøgene kan opleve dyr i trivsel, dyr som lever under værdige og naturlige forhold

Alle kan oplevede levende geder på marken og i stalden. De oplever, hvordan et landbrug er/ kan være. De oplever hvordan dyrene fodres og passes. Og de kan se og høre om, hvor foderet kommer fra: ensilage af hø til gederne. De kan opleve og se dyrene trives.

De kan også opleve, når et dyr er sygt og får dyrlægetilsyn. Nogle oplever at se, når en ged lemmer sine kid. Og hvordan hun tager sig af kiddet, lige når det er kommet ud. De ser hvordan kiddene dier hos deres mor. Børnene kan se når voksne dyr og kid trives; og de ser, hvordan det ser ud, når et kid ikke trives, hvis kiddet f.eks ikke bliver taget sig af mor-geden. Og de ser, hvordan et kid skal passes, når et mor-ged afviser sit kid og ikke lader det die.

Mine børnebørn, der ikke bor i AiH, har kæmpe gavn af at være med i dyrepasningen. Den ene siger hun vil være dyrlæge. Selv efter at have set undtagelsen: et sygt og et dødt dyr.

Høns og æg, næringsstof flow og mobile hønehuse

I Andelssamfundet har vi høns. Høns der går på græs og lægger æg med orange blommer. Blommerne får den flotte farve fordi hønsene har adgang til græs og kan rode i jorden efter orme og insekter. Grønkål fra grøntsagsmarken får de i vinterhalvåret.

Æggene fra de ca. 200 høns sælges i Æggedøgneren, som er vores lille lokale æggebod i Andelssamfundet. Boden bliver flittigt besøgt af folk fra byen, og der er ofte udsolgt, dels fordi vores økologiske æg smager godt, og fordi folk kan gå forbi hønsegården og se at hønsene har det godt. Især børnene synes det er sjovt at se hønsene gå omkring og klukke og lede efter føde. Vi inviterer indimellem også børn ind for at hjælpe med at samle æg. Det er en stor oplevelse for de fleste børn, og giver samtidig en forståelse for hvor ægget i madpakken kommer fra.

I de seneste år har hønsene tilbragt en stor del af vinteren i pileskoven, når der har være fugleinfluenza i Danmark. I perioder med fugle-influenza, foreskriver reglerne at man enten skal overdække sin hønsegård, eller have hønsene gående i et skovområde. Bl.a. derfor er vi meget glade for pileskoven, som giver hønsene masser af plads og højt til loftet, selv når der er fugleinfluenza i landet.

Udover de dejlige æg vi samler hver dag får vi en del gødning fra de mange høns, og som kommer vores landbrug til gode.

Bl.a. har grøntsagsordningen i Andelssamfundet behov for tilførsel af næringsstoffer til jorden, og gødningen fra hønsene er her med til at dække det behov. Jeg er en del af Hønsegruppen som er det hold der står for hønsene i Andelssamfundet. Jeg har stor fornøjelse af at være med i dette arbejdsfællesskab, hvor vi sammen løfter en opgave, som for mig personligt ville være uoverkommelig at løfte alene. Det er meningsfuldt på rigtig mange måder, og derfor synes jeg at det er vigtigt at bevare landbrugsjordene og pileskoven omkring Andelssamfundet i Hjortshøj.

Marie Boesen, leder og iværksætter af "Høsteriet"

"HØSTERIET" ER EN MODEL FOR FREMTIDENS BYNÆRE LANDBRUG SOM VIL FORSVINDE HVIS HELHEDSPLANEN GENNEMFØRES

Marie Junker Boesen driver et lille gartneri i Hjortshøj med fokus på regenerativ dyrkning, social inklusion, formidling, lokal afsætning og biodiversitet. Gartneriet rummer to arbejdspladser og en praktikplads og hedder "Høsteriet", her er link til hjemmeside: <https://www.hoesteriet.dk/> og instagram: <https://www.instagram.com/>

Gartneriet befinder sig på noget landbrugsjord, som Andelssamfundet Hjortshøj igennem en årrække har forpagtet af Århus Kommune. Både planerne om byggeri og de meget usikre forpagtningsforhold, hvor der ikke er nogen langsigtet aftale, skaber stor usikkerhed for Maries virke og gør det meget svært for os at skabe noget på arealerne, der kunne have langsigtet værdi i Hjortshøj - erhvervsmæssigt, klimamæssigt, socialt og kulturelt.

Marie: "I Høsteriet forsøger vi at adressere nogle af landbrugets udfordringer mht. økonomi, klima, generationsskifte og demokrati. Der er oplagte muligheder for at Aarhus Kommune kan indføje modellen i en række andre lokale helhedsplaner i kommunen og dermed også på dette område komme til at være en foregangskommune i Danmark - og internationalt.

Gartneriet med dets vejbod, markvandring, kurser, fællesspisninger, selvpluk af blomster og planer om skolehaver bidrager rigtig meget til lokalsamfundet og er med til at gøre Hjortshøj til et attraktivt sted for eksempelvis unge familier.

Ud over mit gartneri, befinder der sig også et velfungerende grøntsags-fællesskab med omkring 100 lokale medlemmer på jorden, en fold med klappe-geder, som er ivrigt besøgt af lokale institutioner og skoler, samt smukke omgivelser at gå ture i og opholde sig i, som også bliver flittigt brugt af lokale.

Jeg tror på at vi skal tænke lokal fødevarerproduktion ind i byplanlægning og sørger for at skabe gode rammer for at borgere kan "se hvor ægget kommer fra og hvor tomaterne er dyrket".

I skriver selv: *"Vi er en kommune, hvor der er kamp om pladsen, og derfor er det afgørende, at vi trækker naturen ind i byplanlægningen fra begyndelsen"*

Her mener jeg netop at sikring af områder til bynære og små fødevarerproduktioner kan fungere som en måde at trække naturen med ind i byen og i landsbyerne.

I skriver desuden at: *"Vi skal være opmærksomme på, hvilke kvaliteter de forskellige lokalsamfund oplever, som gør netop deres fællesskab til "et godt sted".*

Hjortshøj er en landsby hvor fællesskab, det nære, økologi og natur er vigtigt og derfor mener jeg, at der skal sikres plads til natur, biodiversitet og lokal fødevarerproduktion, for at værne omkring områdets kvaliteter.

Det er derfor helt afgørende, at der laves en langtidssikring af landbrugsjorden ved Andelssamfundet Hjortshøj, så byen kan fortsætte med at have adgang til lokale grøntsager og at området kan blive et grønt aktiv for lokalsamfundet.

En langtidssikring ville desuden betyde, at der kunne arbejdes mere med biodiversitets- projekter samt skovlandbrug. Grundlæggende er viljen, kræfterne og lysten der til at skabe nogle grønne og inkluderende tiltag på dette område, det eneste I fra kommunens side skal gøre, er at skabe en langtidssikring af jorden.

Jeg vil meget gerne invitere jer ud i gartneriet til en rundvisning og videre snak."

HELHEDSPLANEN VIL FÆLDE LAVSKOVEN

Skoven som rekreativt og kreativt fællesrum for byens borgere og skoler

Pileskoven ligger som et stort rekreativt område midt i byen. Udover at understøtte områdets biodiversitet og give bosted for både fugle, dyr og insekter rummer skoven en mangfoldighed af sanseoplevelser og muligheder for fysiske og kreative udfoldelser.

Der er ved skoven anlagt natursti, som dagligt benyttes af motionister, og andre vandreglade børn, unge og voksne. Ud over vandrute og motionssti rummer skoven område for flere kunstnergrupper, der benytter naturen om inspirationskilde og kreative udfoldelser i det åbne rum.

Som Hjortshøj-borger, der ikke bor i Andelssamfundet har jeg stor glæde af at være en del af én af de grupper. Der er i skoven opstillet en togvogn som indgår som en del af det fællesskab og de rammer, der omgiver gruppen. Stedet er en oase, der giver mulighed for ro og fordybelse, hvor der er plads til at udfolde sig gennem et væld af kunstneriske udtryk: bl.a. maleri, skulpturer, mosaikker og pileflet.

Pileskoven repræsenterer et område, hvor der foregår en mangfoldighed af kreativitet og aktiviteter på tværs af aldersgrupper og har stor betydning for befolkningen i Hjortshøj som det ekstra rum, der indgår som en vigtig del af livet i Hjortshøj.

Det vil derfor være et stort tab for byens borgere, skole og daginstitutioner, der dagligt benytter sig af området og den naturperle, som området repræsenterer, hvis man vælger at fjerne pileskoven som rekreativt område. Ud over egne borgere besøges skoven ofte af skoler og daginstitutioner fra Århus og oplandet, som ligeledes vil miste naturoplevelser, der er forbundet med at opholde sig i skoven.

Skoven som hjemsted for biodiversitet, for mange arter og høns, grise, ræv - Et hjemsted for liv og traditioner. Mødesteder mellem menneske og natur

Lavskoven er som en lunge i landskabet omkring AiH. En lille levende bræmme med stor betydning. En pileskov, som hvis den fik lov til at udfolde sig med flere arter, kunne danne base for endnu mere liv. Flere slags træer, planter, insekter og dyr. Og også base for endnu flere udfoldelser og møder mellem mennesker og natur. Hønsene bor her i perioder. Grisene bor her i perioder. Ræven bor her i perioder.

Hver *Vintersolhverv* går *Lysfestens* deltagere på vandring med lysende lanterner til pileskoven. Her hilser og hylder vi vores naboer. Pileskoven rummer også en åben bålplads med overdække, en kompostplads, et kreativt malerfællesskab og en plads med aktiviteter for børn, unge og kunstinteresserede voksne fra lokalområdet. Her inviterer det lokale *Teater Viva* til oplevelser med teater, historiefortælling, bål, musik, fløjteværksted og sangaftener. Her kan børn og unge selv skabe aktiviteter og mødes i et rum omgivet af træer og himmel. Her inviteres til aktiviteter i dialog med naturen.

For hver dag der går, er det vigtigere end nogensinde at børn, unge og voksne har mulighed for at tilbringe stunder i og med naturen. Vi ved, at vi har brug for at vide og forstå, at vi er en del af alt levende. Vi ved, at det bringer stor trivsel til os, når vi er i kontakt med naturen. Pileskoven tilbyder en sådan oase i Hjortshøjs nærmiljø.

Borgergruppen af lokale kunstnere med togvogn og 20 års kreative udfoldelser i pagt med skoven

I år 2005 var vi en gruppe her i Andelssamfundet der startede vores kreative værksted op, hvis beliggenhed blev det vi kalder pileskoven "lav-skoven" i området med pil. Dette område er placeret på det stykke jord som Aarhus kommune har planer om at skulle bygge huse på. Vi har placeret en togvogn på området således at det er muligt at stå og arbejde indendørs ved dårligt vejr. Igennem de 20 år vi har anvendt området til kreativ udfoldelse er der foregået mange spændende ting. Flere træer er kommet til og der er i dag en mangfoldighed af arter som gør stedet til et sted med stor biodiversitet.

Mange fra AIH og fra Hjortshøj by er gennem årene kommet med i kunstnergruppen og alle sætter stor pris på det sociale fællesskab og muligheden for at stå i det fri og arbejde kreativt. Vi har haft adskillige udstillinger og events for både folk i AIH og folk fra Hjortshøj by. Vi har altid åbent hus når der foregår forskellige festligheder i AIH f.eks. i forbindelse vores festivaler.

Pileflettegruppen bruger stedet til at og flette kurve o.a. af pil. Op til jul bliver pileskoven brugt til at holde lysfest, hvor alle er velkomne til at gå i lystogs-procession med lanterner. Mange fra byen deltager. Mange turister, kunstinteresserede skoler og daginstitutioner folk fra byen og oplandet har lagt deres vej forbi vores unikke sted. Mange har givet udtryk for det er et fantastisk sted vi har her.

Pileskoven har en kæmpe betydning for det sociale liv i AIH. Fra april til oktober er stedet fyldt med kreative mennesker. Her på det seneste har vi fået naboer der dyrker grøntsager, nemlig "Høsteriet" som dyrker grøntsager til

folk i Hjortshøj og omkring liggende byer. Slår man et smut forbi længere ned af stien støder man på høns der holder til i pileskoven, især under fugleinfluenzaen har det været og er det et ideelt sted for hønsene. Grisene og fårene holder til længere ned og gederne holder til lige ved vejen op til Høsteriet.

At placere boliger på området vil i den grad fratage os en livskvalitet af uvurderlig omfang. Vi håber kommunale folk tænker sig grundigt om og overvejer hvilken værdi området omkring pileskoven har for de mennesker der bor her. At man tænker på ikke at ødelægge noget som har været 20 år under opbyggelse.

Århus kommune vil gerne plante mere natur. Det får man ikke ved at plastre naturen til med boliger. Vi har et unikt fællesskab her i AIH som vil lide ubodelig skade ved at placere boliger så tæt på og så forstyrrende for vores boform.

HELHEDSPLANEN VIL FORHINDRE AFPRØVNING AF BÆREDYGTIG ENERGIFORSYNING

Den foreslåede Helhedsplan vil forhindre at Andelssamfundet i Hjortshøj kan afprøve og demonstrere en visionær og bæredygtig energiforsyning

Den foreslåede Temaplan "Arealer til alle boligtyper" vil forhindre at Andelssamfundet i Hjortshøj kan afprøve og demonstrere en visionær og bæredygtig energiforsyning med varme fra effektive varmepumper med jordvarme til over 120 husstande i Andelssamfundet.

Andelssamfundet i Hjortshøj har siden 1990 arbejdet for at etablere en så bæredygtig bebyggelse som muligt. I den forbindelse er der etableret et energiselskab i 1998 til forsyning af lavenergihuse og virksomheder med vedvarende energi i form af solvarme og biomasse (dansk, bæredygtig træflis og træpiller). Dengang var varmeforsyning i det øvrige Hjortshøj fra kul og gas.

I 23 år har Energiselskabet ved Andelssamfundet i Hjortshøj levet op til sin vision, samtidig med at mange fagpersoner og tekniske skoler er blevet inspireret af vore løsninger, bl.a. med pulsvarme og kombination af nærvarme og solvarme i de enkelte huse. Vi har også haft et godt samarbejde med både AffaldVarme og Dansk Fjernvarme, bl.a. da Energiselskabet udviklede et pulsvarmesystem, der formindsker ledningstab mellem energicentral og husstande.

Da vi fortsat ønsker at være spydspids for udvikling af bæredygtig, lokal energiforsyning, planlægger Energiselskabet at videreudvikle varmeforsyningen til en brændselsfri forsyning med solvarme og varmepumper, der kan trække varme ud af omgivelserne med minimal miljø- og klimabelastning. med brug af strøm fra primært vindmøller, hvor varmeproduktion prioriteres til perioder med vind.

På den måde kan vi nærmest udfase brugen af biomasse, som i stigende grad er et miljø- og klimaproblem med overforbruget af biomasse mange steder i verden, også i Danmark. Vi har undersøgt forskellige løsninger og resultatet er, at en af de mest attraktive løsninger er et jordvarmeanlæg, hvor jordvarmeslanger graves ned i markarealerne ved

siden af byggeriet i Andelssamfundet i Hjortshøj og hvor CO2 er drivmiddel fremfor de mere klimabelastende traditionelle kølemidler. Derved vil vi få dobbelt anvendelse af arealerne: Jorden bliver varmekilde med varmeslanger en meter nede, mens der stadig dyrkes landbrugsmæssigt på markerne ovenover. En sådan dobbelt arealanvendelse, eller samproduktion, forventer vi bliver en tiltagende vigtig faktor, des mindre overflade der bliver til rådighed til dyrkning pga. klimaforandringer og stigende befolkningstal i verden.

Der bliver behov for ca. 4 ha markareal til jordslanger, hvilket vil være svært at realisere når det meste mark skal omlægges til bebyggelse. Der er taget kontakt til Aarhus kommune før først Temaplanen og nu Helhedsplanen blev offentliggjort. Nu har vi fået den besked, at før vi kan købe eller langtidsleje/forpagte det nødvendige markareal, skal vi vente på, at Temaplan og derefter Helhedsplan for Hjortshøj bliver vedtaget.

Den foreslåede Helhedsplan, hvor 6 hektar af den landbrugsjord, som AiH forpagter, bliver bebygget med parcelhuse, vil forhindre dette visionære projekt.

I en tid hvor klimaforandring og CO2 udledning er højt på dagsorden, vil det være et tilbageskridt ikke at kunne gennemføre projektet, ikke bare for Andelssamfundet i Hjortshøj; men også for den danske omstilling til vedvarende energi.

Derfor beder Energiselskabet hermed politikerne i Aarhus Kommune om at fjerne landbrugsarealerne ved Andelssamfundet i Hjortshøj fra Helhedsplanen.

INKLUSION ER VIGTIG - AIH ER GÅET FORREST

Inklusionsprojektet i AiH - et levestællesskab for borgere med særlige behov

Vimby Fonden ønsker fortsat at udvikle aktiviteter, fællesskab og arbejdspladser til glæde for både lokalområde og Aarhus kommune og en del af de muligheder bliver ødelagt, hvis store dele af landbrugsarealerne ved Andelssamfundet bliver bebygget. Vi vil derfor på det kraftigste opfordre til at disse områder bliver taget ud af Helhedsplanen.

I 2001 inviterede Andelssamfundet politikere i Århus Amt (senere Aarhus Kommune) til et partnerskab om at etablere et *levestællesskab for udviklingshæmmede*. Dette udviklingsarbejde resulterede i etableringen af et sammenhængende bo- og dagtilbud i Hjortshøj for borgere med særlige behov, der åbnede i 2012.

For at sikre et bredt fundament i lokalområdet og for at løfte den store opgave gik foreningen *Landsbyliv* ind i arbejdet, og stiftede *Fonden Vimby*. Fonden Vimby er en almennyttig fond, som driver socialøkonomisk virksomhed. I dag er det fortsat Fonden Vimby, der ejer og driver dagtilbuddet i samarbejde med Aarhus Kommune.

I udviklingsperioden var begrebet "landsbypædagogik" grundlæggende for drøftelserne mellem Andelssamfundet og Aarhus Amt. Begrebet beskriver et fællesskab, hvor det handler om at få gavn af mange forskellige aktiviteter (bolig, arbejde, fritid, fælles liv, kulturliv) som ligger i en lille enhed – i dette tilfælde Andelssamfundet og de forpagtede landbrugsarealer.

Det skaber en tryk, overskuelig og struktureret hverdag for den enkelte beboer. Det var fra begyndelsen en forudsætning, at byggeriet og pædagogikken skulle benytte sig af placeringen og fællesskabet omkring jord, landbrug, dyrehold samt socialt og kulturelt samvær til at fremme inklusionen.

Drøftelserne stod på i flere år, og i 2009 havde AiH og Aarhus Kommune et fælles beslutningspapir. Der blev udskrevet en arkitektkonkurrence finansieret af Realdania og derefter bygget et kommunalt botilbud med 16 beboere som stadig er en integreret del af Andelssamfundet. Det stod færdig i 2012 og alle parter modtog stor anerkendelse for initiativet.

Fonden Vimby skulle samtidig etablere et nyt privat dagtilbud med landbruget som omdrejningspunkt. Dagtilbuddet skulle have meningsfulde arbejdspladser tilpasset borgere med særlige behov. Planerne inkluderede bl.a. opførelse af besøgsstald, drivhus, værksted, gårdbutik og bageri.

I dag er gårdbutik, bageri samt en række mindre værksteder realiseret med støtte fra blandt andet Realdania på 6 millioner kr. og indsamling af et tilsvarende beløb fra gavmilde lokale. Driftsstøtte fra A.P. Møller Fonden samt opbakning fra en stor stab frivillig fra lokalområdet, har gjort det mulig for *Vimby* at opbygge en forretning med 15 arbejdspladser. En forretning som siden 2019 er selvfinansierende og løser flere opgaver for Aarhus Kommune med stort engagement.

I 2013 købte Fonden en grund af Aarhus Kommune til drivhus, stald og værksteder. Den første godkendelse Aarhus kommune gav blev underkendt i Naturklagenævnet. Herefter var der en længere planlægningsfase mellem lokale aktører og Aarhus kommune. Den proces blev stoppet af kommunen til fordel for en Helhedsplansproces for hele Hjortshøj, som nu har kørt i yderligere en årrække.

Med helhedsplanen for Hjortshøj burde det endelig falde på plads med drivhus og besøgsstald. Derfor er det helt uforståeligt, at der nu kommer en Helhedsplan, hvor arealer, der er en afgørende del af det landbrug, som værkstederne skal indgå i, bliver udlagt til kommende boligbyggeri. Det er en kæp i hjulet, og mangel på opbakning, til den udvikling som allerede er i gang.

Vimby Fonden tilbyder Aarhus Kommune unikke muligheder for meningsfulde arbejdspladser og fællesskaber. Borgere i lokalområdet har investeret store mængder af økonomi og tid i at få Vimby Fonden til at blive en succes. Fonden er helt afhængig af, at Aarhus Kommune fortsat investerer og bakker op om det succesfulde initiativ. "Kombinationen af et særligt lokalsamfund med en inkluderende kultur, en rummelig organisering og et naturskønt område med god plads udgør nogle af grundelementerne bag succesen, som VIMBY er, skriver lektor Anja Jørgensen og lektor Mia Arp Fallov, Institut for Sociologi og Socialt Arbejde, Aalborg Universitetscenter i bogen *Velkommen i min bydel - om lokal social integration* (2017).

MULTIHUS HJORTSHØJ

Nyt multihus til kultur og idræt

Hjortshøj indsamlede 1,5 mio. kr. til et Multihus som et lokalt samlingssted til kultur og idræt

HJORTSHØJS SOCIALE SAMLINGSSTED OG SAMMENHÆNGSKRAFT FORRINGES

Helhedsplanens strategi #2 om **Byens Voksesteder** rummer en stiplede linje rundt om et stort jordstykke langs den østlige side af Østergårdstøften. Det er her man vil bebygge med etablering af børnefamilievillaer med direkte adgang til gode stisystemer samt udsigt ud over alle aktiviteter i Andelssamfundet og længere ude udsigt over Aarhus bugt.

Det udvander Andelssamfundet, hvis I bebygger dér. Arealet er en betydelig del af det areal, som Andelssamfundet forpagter af Aarhus Kommune. Hvis arealet forsvinder, vil det forhindre flere af de mange almennyttige aktiviteter på arealet i at fortsætte.

Det er dét, som borgere, foreninger og institutioner i Hjortshøj og omegn har protesteret imod i de 1138 underskrifter, samt i de efterfølgende høringsvar, da der var planer om at bebygge arealerne i forslaget til *Temaplan Arealer til alle boligtyper*. Derfor fjernede Byrådet netop disse arealer af Temaplanen på mødet den 9. marts 2022.

Det er helt uforståeligt, at I nu alligevel foreslår byggeri i det omfang. Kommunen satte jo Helhedsplanen på pause for at afvente at Temaplanen skulle lægge rammerne for byudviklingen - og så foreslår man alligevel en Helhedsplan, som ikke tager hensyn til Temaplanen!

I modsætning til andre marker omkring Hjortshøj, er der fuld offentlig adgang til Andelssamfundets genoprettede søer, spor i landskabet, gartneri, æblelund, grøntsagsordning, klappededer, grise, bålplads og marker.

Hver dag går og cykler over 100 børn fra Hjortshøj sikkert gennem Andelssamfundets landbrug på stier, hvor biler kun må køre 10 km/t. Det er Andelssamfundet, der vedligeholder disse stier. Endvidere sikrer Andelssamfundets forvaltning af jorden, at borgerne kan deltage i dyrkningen af økologiske grøntsager, købe abonnement til lokalt

producerede grøntsager og tage børnene med ud at se de æglæggende høns eller klappe gedekiddene.

Andelssamfundets levende landbrug inviterer til årlige høstmarkeder med 600-800 besøgende, og hvert andet år afholdes [Hjortshøjfestival](#) med musik og teater på arealerne.

Hele det areal, som Andelssamfundet forpagter af Kommunen, lever op til Indsatsplan *StorAarhus*, der blev vedtaget i august 2023. I stedet for at bygge på jorden og samtidig bruge millioner på at investere i jord til blågrønne parker, kan Kommunen tælle Andelssamfundets arealer med i målene for Indsatsplanen, og i øvrigt læne sig tilbage og lade lokalsamfundets biologer, kunstnere, håndværkere og gartnere vedligeholde og udvikle arealerne i overensstemmelse med Kommunens Indsatsplan.

Aarhus Kommune vil plante 10.000 træer. Dem får I helt gratis, hvis I undlader at fælde lavskoven. Som den stiplede linje ligger nu, så vil også den artsrige lavskov, der vokser parallelt med Østergårdstøften, blive ryddet. Lavskoven er 25 år gammel, og der er arbejdet meget med biodiversiteten i skoven. Inde i skoven er der en bålplads med brænde m.m., som både daginstitutioner og unge i lokalområdet har stor glæde af. Det er Andelssamfundet, der vedligeholder bålpladsen. Inde i skoven er der også en kunstnergruppe, der benytter udsigten til deres arbejde med malerier og skulpturer. Alt dette forsvinder, hvis Kommunen rydder arealet.

Flere offentlige institutioner i lokalområdet har i høringsperioden for Temaplanen beskrevet, hvor værdifulde arealerne og aktiviteterne er for dem. Voksne med særlige behov er desuden inviteret med og deltager i aktiviteterne i det åbne land, og indgår således i fællesskaber, som ikke længere vil eksistere, når fundamentet for dem forsvinder.

Derudover planlægger Andelssamfundets Energiselskab, som har leveret bæredygtig varme i 25 år til bofællesskabets 300 beboere, at udskifte 2 trækedler med en jordvarme-pumpe. Jord er en begrænset ressource. Pumpen bliver et skoleeksempel på dobbelt anvendelse af jord, da den stadig kan udnyttes til biodiversitetsfremmende tiltag og landbrug, samtidig med at den leverer varme. Jordvarmen hentes blandt andet fra den del af jorden hvor det står "æblelunden" og "kunstner" i skitsen herover. Energiselskabet har helt tilbage i oktober 2019 henvendt sig til Kommunen, som har svaret, at de afventer færdigbehandling af Helhedsplanen.

I dialogerne med Aarhus Kommune har vi altid fået at vide, at Andelssamfundet i Hjortshøj må give noget og tage noget. I forhold til den fremlagte plan er det svært for os at se det rimelige i at Andelssamfundet skal afgive så meget jord til parcelhusbyggeri, som betyder, at det ikke længere er muligt for os at fortsætte de gratis, almennyttige og sociale hensyn, som så mange Hjortshøjbeboere har glæde af og som vi - og Kommunen - mister med planen.

Vi foreslår i stedet at købe den resterende landbrugsjord, så vi kan realisere langsigtede tiltag, der er sociale, klimavenlige, udvikler biodiversitet og sikrer god grundvandsdannelse på arealerne. Vi vil stadig gerne købe jorden, gerne med klausul om at arealerne ikke kan bebygges. Alternativt ønsker vi, som vi tidligere har været i dialog om, en længerevarende forpagtningsaftale, på f.eks. 30 år, der vil sikre os mulighed for langsigtet planlægning.

Teknik og Miljø's mission er: *Vi skaber attraktive og bæredygtige rammer for livet i Aarhus.* Andelssamfundet i Hjortshøj realiserer denne mission på Kommunens 19 hektar. Derfor opsøger arkitektskoler, forskere, ingeniørstuderende og mange andre hvert år Andelssamfundet for at lære om bæredygtige boformer i Aarhus Kommune. Vi håber at I forstår, hvor stor værdi aktiviteterne har.

Stadig flere oversvømmelser på kloden. Klimakrisen er ikke lineært stigende; den vokser eksponentielt, som i renters rente, stadig hurtigere. Her får du pointerne helt kort. I "Klodens tilstand" opsamler vi klimavidenskabens pointer, se https://detfaellesbedste.dk/wp-content/uploads/2024/06/klodens-tilstand-og-folketingsvalget_2.pdf

Der er et kæmpe behov for bæredygtige modeller og borgerdrevne omstillinger. Her er 'Klodens Tilstand' kort fortalt

Borgernes forbrug står for 50% af vores CO₂-udledninger, men ingen har endnu forsøgt at regulere det. Derfor er vi vidne til, at danskernes forbrug hvert år stiger trods *Parisaftalen* om det modsatte - uden at der gribes ind.

I 2024 ramte vi i Danmark således *Overshoot Day* allerede den 16. marts 2024, som udtryk for at forbruget var blevet større end i 2023, hvor den tilsvarende dag lå 28. marts. Svarende hertil vokser danskernes udledninger, så de i 2023 var større end nogensinde før.

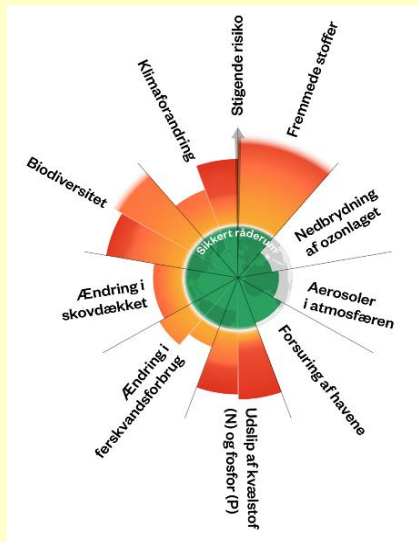
Danmark skal i forhold til sine internationale forpligtelser i *Parisaftalen* reducere vores CO₂-udledninger med 70% inden 2030. Det er helt afgørende, at det sker, for verden overskrider sit CO₂-budget i 2030 og Danmark overskrider sit CO₂-budget allerede i 2027, hvis vi fortsætter som nu. Herefter kan vi ikke tillade os at udlede så meget som ét gram CO₂ yderligere, hvis vi vil overholde 1,5 graders målet og undgå at overskride klodens *Tipping Points*. Det er sådan man definerer CO₂-budgettet.

Regeringen og Danmark medtager imidlertid kun knap 40% af vores CO₂-udledninger i landets officielle opgørelser over CO₂-udledninger, som ligger til grund for al dansk klimaindsats, herunder *Klimaloven* fra 2019. Det skyldes at FN i sine beregningsprincipper fra Kyotoaftalen 1997 gældende for alle lande har valgt at se bort fra CO₂-udledninger fra biomasse, fra den internationale transport med fly, skibe, lastbiler samt den CO₂, der er indlejret i vores netto-import af varer fra udlandet. For Danmarks vedkommende udgør dette lidt over 60% af vores samlede CO₂-udledninger (se bilag, hvor man finder noter til afsnittets tal og fakta).

De resterende knap 40% af vores drivhusgas-udledninger, er dét, som landets SVM-regering ifølge *Klimaloven* har forpligtiget sig til at reducere med 70% inden 2030. Man vil altså reducere vores samlede udledninger med knap **28% inden 2030**, udregnet som 70% af knap 40%. Det er væsentlig lavere end de 43%, FN anbefaler som gennemsnit for alle lande, herunder de fattigste dele af verden, som udleder langt mindre end gennemsnittet og derfor ikke kan reducere med 43%.

Selv dette mål på 28% ser det dog ikke ud til, at regeringen når. Klimarådet, regeringens uafhængige ekspertorgan, har tre gange påpeget, at man ikke tror regeringen vil nå sit mål med de nuværende initiativer, hverken i 2030 eller delmålet i 2025. Som et rigt land der har en væsentlig andel i at skabe klimakrisen gennem vores overforbrug og økonomiske aktiviteter, burde Danmark naturligvis påtage sig ansvaret for at reducere betydelig mere end gennemsnittet. Ikke mindst i betragtning af at 6 af 9 af klodens planetære grænser i dag allerede er overskredet. De 9 systemer repræsenterer de systemer, der holder kloden i balance. Når et system overskrides går det i ubalance. Klima er blot ét eksempel på det.

De 9 systemer er udviklet som et analyseredskab for klodens tilstand af *Stockholm Resilience Centers* forskere i 0'erne og 10'erne under ledelse af *Johan Rockström* og er for nylig, i 2023, blevet opdateret. Det drejer sig om følgende natur- eller økosystemer:

De planetære grænser. De første seks er overskredet.

1. Klima
2. Biodiversitet
3. Fældning af skove og brug af land til industrilandbrug (arealanvendelse)
4. Forbrug af ferskvand
5. Udslip af næringsstofferne kvælstof og fosfor til miljøet
6. Forurening af luften med partikler
7. Alle former for menneskeskabt forurening med fremmede stoffer
8. Nedbrydning af ozonlaget
9. Forsuring af havet

Det er systemerne 7, 8 og 9 der endnu ikke er overskredet. For system 7 er begrundelsen dog, at vi ikke har tal med tilstrækkelig evidens til at kunne sige, at systemet er overskredet - det kan være tilfældet.

Danmark - og verden - er med andre ord langt henne i en kollisionskurs med kloden.

Klimaforandringerne kommer - i modsætning til, hvad de fleste tror - ikke som en lineær tilvækst af klimaskader. Klimakrisen vokser **eksponentielt**, som det fremgår af bogen *"Klodens Grænser"* fra 2022 af *Johan Rockström* og *Owen Gaffney*, der opsamler klimavidenskabens aktuelt bedste viden.

Så hvad vi synes er slemt i dag, det vil vokse med renters renter til i morgen. Man kan læse en uddybning heraf i *"Klodens tilstand"*, der samler verdens videnskabs indsigter i en maggietering på 19 sider. Den er udfærdiget af Det Fælles Bedste og sendt til samtlige partier i Folketinget, til alle byråd, fagbevægelsen, tænketanke som CONCITO, Rådet for Grøn Omstilling, RGO, Klimarådet, medierne etc. samt 700 grønne foreninger i efteråret 2022 kort før Folketingsvalget 2022

https://detfaellesbedste.dk/wp-content/uploads/2024/06/klodens-tilstand-og-folketingsvalget_2.pdf

Klimaforandringerne er her allerede. Således er i dag 600.000 danske boliger med omtrent 1/3 af den danske befolkning ifølge CONCITO's seneste analyse truet af vand fra oven (langvarig massivregn og skybrud), fra neden (stigende grundvand) og fra siden (stormfloder og stigende havstand). Vores infrastruktur, byer og lokalområder er truet af oversvømmelse. Mange steder bliver befolkningen nødt til at flytte. Omtrent 1/3 af al areal i Danmark, mere præcist 29%, er i dag truet af oversvømmelser (CONCITO).

Og det er kun konsekvenser af den ene krise, **Klimakrisen**. Men der er mange andre kriser på vej: Muldkrisen. Vandkrisen. Sultkrisen. Skovkrisen. Ulyghedskrisen. Demokratikrisen. Trivselskrisen og selvfølgelig den krise, der er lige så afgørende som klimakrisen: **Biodiversitetskrisen**. Den 'ukendte' krise, som ifølge analyser var **ukendt** for 1/3 af befolkningen ved indgangen til 2024.

Biodiversitetskrisen handler om at vi er ved at slå naturen ihjel. Nærmere forstået: Vore arter, økosystemer og gener. 1 mio. af alle kendte 8 mio. arter er truet af udryddelse. Livet i havene og på landjorden går hastigt tilbage. Det foregår, siger forskerne, i et tempo, der minder om den 5. masseudryddelse for 65 mio. år siden, hvor en meteor udslettede hovedparten af alt liv på kloden. Derfor kalder forskerne det, der sker i disse år, for **'den sjette masseudryddelse'** af arter, økosystemer og gener.

I Danmark er kun 6% af landjordens biodiversitet i god trivsel ifølge sidste indrapportering til EU. Hvad angår vore have og farvande er **nul** % - nul - i god trivsel. Danmark har 1,6% beskyttet natur ifølge *Biodiversitetsrådet* og skal op på 30% inden 2030. De såkaldte natur-nationalparker fylder 1,7 % når man medtæller golfbaner og kirkegårde og er kun meget langsomt på vej til realisering.

Livet i vore have og farvande dør pga. kvælstofudledninger, forurening, overfiskning, bundtrawl. Havene optager 30% af vores CO₂-udledninger og hovedparten (93%) af den globale opvarmning. Når livet i havet dør, vil varmen og drivhusgasserne i stedet forblive i atmosfæren og dermed forøge klimakrisen og dens konsekvenser for livet på Jorden. Det er vores situation.

Økonomisk vækst

Vores globale økonomiske system er baseret på vækst. En uendelig, traditionel fossil vækst på en klode med begrænsede ressourcer er en opskrift på kaos. Det er den økonomiske vækst, der er hovedårsag til klima- og biodiversitetskriserne. Den gennemsnitlige vækst har de sidste årtier været på 3%.

Hvis den globale økonomi fortsætter med at vokse 3% hvert år, vil den samlede økonomi fordobles på 24 år (George Monbiot, The Guardian). Dermed vil det pres, økonomien udsætter Jorden for, også fordobles. Både på klima, på biodiversitet og på alt.

Vi skal formulere en anden form for vækst - vækst i natur, økosystemer, livskvalitet, vækst i omstilling, vækst i vedvarende energi, biodiversitet, klimatiltag, vækst i borgernes involvering etc. Det er en omfattende opgave, men den eneste der rummer mulighed for overlevelse.

Den gennemsnitlige borger i Danmark udleder i 2023 13 tons CO₂ (CONCITO) og skal i 2030 være nede på 1-3 tons CO₂ (IPCC). Derfor skal alle samfund, byer og nationer på meget, meget kort tid omstilles grundlæggende til bæredygtige samfund.

Det betyder bl.a. at alle anlægsinvesteringer, byggerier, motorveje, broer etc. skal være omstillinger til bæredygtighed. Og alle dele af samfundet skal medvirke.

Samfundets borgere har forbrugsvaner, som er så ekstremt overforbrugende, at det gør det meget let at mindske udledningerne fra dette:

- **MAD.** Vores mad består fx af alt for meget kød. Vi er den befolkning i verden som har det højeste kødforbrug per borger. Hvis vi skifter til planetbaseret mad, vil bare dét kunne reducere vores forbrugsbaserede udledninger fra vores mad/fødevarer med 80% og eftersom mad og landbrug udgør 35% af vores CO₂-udledninger, så vil det være ganske afgørende. Planteproduktion er samtidig ti gange mere energieffektivt, idet 90% af al næring går tabt, når planter i form af foder går igennem vores dyr med henblik på at producere kød. Vi kan derfor producere ti gange så meget mad på samme areal, hvis vi overgår til planteproduktion.
- **BYGGERI.** Vores byggeri er alt for stort og foregår i for klimaskadelige materialer. En gennemsnitlig ny bolig udleder 10 kg. CO₂ per m². Vi skal ned på såkaldt "absolut bæredygtighed" som er max 2,5 kg. inden 2030.
- **TRANSPORT.** Vores transport er baseret på kørsel én og én i personbiler, der fortrinsvis er hybrid eller benzin og dieslbiler (94%). Ved at ændre adfærd og overgå til el-biler, køre sammen, lave deleordninger, lave hjemmearbejdsdage og decentrale arbejdspladser, bilfrie søndage, udbygge en fleksibel kollektiv trafik med busser og letbaner, lave cykel og gangstier, supercykelstier vil vi kunne reducere trafikens udledninger med 70% inden 2030 (Ingeniørforeningen, IDA).
- **ENERGI.** Vedvarende energi i form af sol, vind, vand, geotermi dækker 12% af Danmarks energibehov (Energistyrelsen 2021). I Aarhus er det helt nede på 2% og kommunen har intentioner om kun at reducere 9.000 tons CO₂ gennem udbygning af den vedvarende energi i årene 2025-2030. Der er et enormt potentiale for VE gennem solanlæg på hustage og facader, gennem placering af lokale vindmøller på land og til havs, gennem anvendelse af geotermi. Og borgerdrevne energilaug kan spille en stor rolle i dette. Men man er slet ikke i gang i en kommune som Aarhus, og det gælder hele landet: Energipolitikken er overladt til de store energiselskaber, hvis største interesse er at skabe overskud.

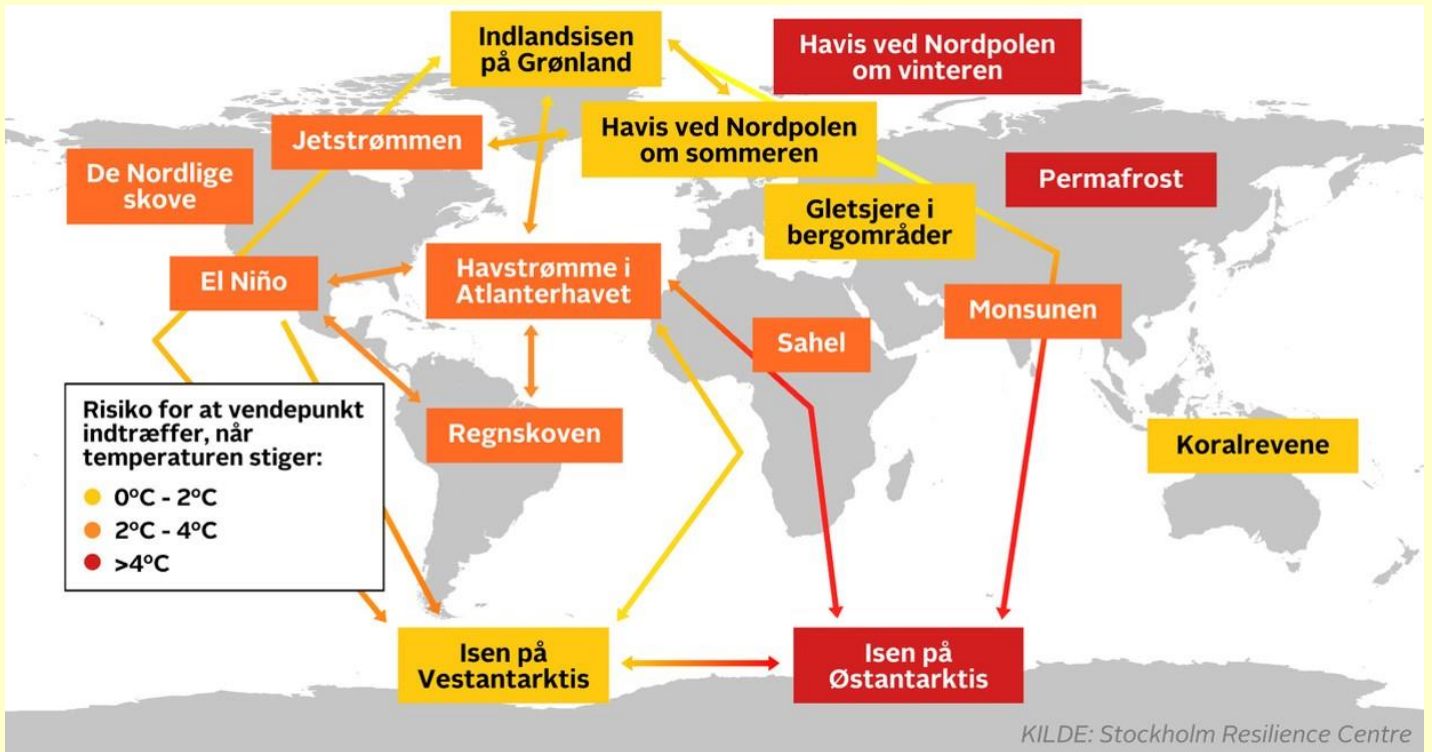
Og sådan videre inden for alle sektorer med energisektoren som den vigtigste, og forbruget som den *potentielt* letteste, hvis man ellers kan skabe den nødvendige mentale indstilling over for adfærdsændringer og omlægning af livsstil.

Derfor haster den bæredygtige omstilling så uendelig meget ...

Alle eksempler på eller modeller med erfaringer på vellykket omstilling, der viser hvordan det konkret kan foregå, må have den allerførste bevågenhed og prioritet i vore medier, forskning, lovreformer og fortællinger i stedet for at blive ødelagt af kortsigtede kommunale pengehensyn.

De 15 vigtigste Tipping Points er beskrevet af Stockholm Resilience Center i O'erne.

I dag har man registreret > 300 TP, men 15 TP er de centrale, nemlig disse:

Bliv medlem af Det Fælles Bedste

**Hvad får du ud af at være medlem af Det Fælles Bedste?
- Det korte svar er omstilling, fællesskab og håb.**

Vi er i færd med at skabe en bred borgerbevægelse, der skaber omstilling gennem handlinger i lokale og landsdækkende fællesskaber. Som medlem er du med til at forme fremtiden. I Det Fælles Bedste forsøger vi at handle og nytænke året rundt, for at skabe en fremtid, der er værd at leve i. Som medlem støtter du vores arbejde! Det koster fra 200 kr./år. - Samlet bliver vi lidt efter lidt i et sejt træk til en bevægelse, der formår at gennemføre de nødvendige omstillinger, også i Folketing og byråd.

Som medlem bliver du en del af et politisk udviklende, handlende og aktivistisk miljø. Du får netværk, ideer, sparring, erfaringer, viden. Du får nyhedsbreve med jævnlige opdateringer om omstillingen.

**Vi har alle løsningerne, de skal bare anvendes. Det handler om mod. Om at samles.
Få rejst foreninger og skabt handlinger!**

Dette er en opfordring til dig, til din forening og dine netværk om at blive medlem af **Det Fælles Bedste**. Vi er i gang med at skabe en bred politisk borgerbevægelse, som kan starte omstillingen til et bæredygtigt samfund. **Vær med!**

- Bliv medlem [her](#) - Læs vores grundlag [her](#) - Følg vores daglige facebook [her](#)
- Få et overblik over **"Hvad vi laver"**, vores **"Strategi for en fremtid der er værd at leve i"** og vores politik ift. de vigtigste områder [her](#)

Grønne hilsner! Det Fælles Bedste

